

ПОГОДЖЕНО

Професійною спільнотою вчителів
суспільно-гуманітарного циклу
Протокол № 1 від 26.08.2025

ЗАТВЕРДЖЕНО

Педагогічною радою Чернівецької гімназії № 19
Чернівецької міської ради
Протокол № 1 від 27.08.2025

Навчальна програма

для 8 класу

Чернівецької гімназії №19

Чернівецької міської ради

з предмету «Історія Україн»

на 2025/2026 навчальний рік,

розроблена за модельною навчальною програмою

«Історія України. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Бурлака О. В., Желіба О. В., Павловська-Кравчук В. А.,
Худобець О. А., Черкас Б. В., Щупак І. Я.)

(наказ Міністерства освіти і науки України від 16 серпня 2023 року № 1001)

Укладачі

вчителі історії

Олена Боднарюк

Ірина Ковалюк

Чернівці, 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до навчальної програми навчального предмету
«Історія України»
Цикл базового предметного навчання
(8 клас)

Навчальний предмет «Історія України» спрямований на реалізацію визначених Державним стандартом базової середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898) в громадянській та історичній галузі освіти цілей, зокрема — формування вільної, творчої та відповідальної особистості, спосіб мислення і дій якої базується на усвідомленні загальнолюдських та національних цінностей; патріота України та прихильника її демократичного устрою; людини, яка шанобливо ставиться до родини, суспільства та навколишнього природного середовища; поважає права і свободи людини; зберігає українські національні традиції та водночас поважає культуру, звичаї, традиції інших народів, толерантно ставиться до різних суспільних поглядів, релігій та їх носіїв, якщо це не вступає в протиріччя із загальнолюдськими цінностями.

Навчання історії України спрямоване на реалізацію загальної мети базової загальної освіти, яка полягає в розвитку природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формуванні необхідних для їх соціалізації та громадянської активності компетентностей, свідомому виборі подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовженні навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, вихованні відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу.

Метою навчального предмету «Історія України» у 8 класах є розвиток особистості учня/учениці через осмислення минулого, сучасного та зв'язків між ними, взаємодії між глобальними, загальноукраїнськими і локальними процесами; формування ідентичності громадянина України, його активної громадянської позиції на засадах демократії, патріотизму, поваги до прав і свобод людини, визнання цінності верховенства права та нетерпимості до корупції.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів історії України в 8 класах передбачають, що учениця/учень:

- мислить історико-хронологічно, орієнтується в історичному часі, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, визначає сутність суспільних змін в історії;
- мислить геопросторово, орієнтується в соціально-історичному просторі, виявляє взаємозалежність розвитку суспільства, господарства, культури і навколишнього природного середовища;

- мислить критично, працює з різними джерелами інформації та формулює історично обґрунтовані запитання;
- мислить системно, виявляє взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміє множинність трактувань минулого і сучасного та зіставляє їх інтерпретації;
- усвідомлює власну гідність, реалізує власні права і свободи, поважає права і гідність інших осіб, виявляє толерантність, протидіє проявам дискримінації;
- дотримується демократичних принципів, конструктивно взаємодіє з іншими особами, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою і суспільством, долучається до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем, усвідомлює необхідність утвердження верховенства права і дотримання правових норм для забезпечення сталого розвитку суспільства;
- дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності.

Дана програма складена з урахуванням положень Навчальної програми з історії України для 7-9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України №698 від 03 серпня 2022 р.).

Програма складається з **пояснювальної записки**, структурованих за класами та розділами **вимог до очікуваних результатів навчання учнів**, розкритих в орієнтирах для оцінювання (за додатком 18 до Державного стандарту базової середньої освіти), пропонуваного **змісту навчально-пізнавальної діяльності** як основи для досягнення цих результатів, а також рекомендованих **видів і прикладів навчальної діяльності**. Очікувані результати навчання зорієнтовані на формування визначених освітніми стандартами компетентностей і викладені через уміння та ставлення, які відповідають діяльнісному, знаннєвому та ціннісному компонентам ключових компетентностей громадянської та історичної освітньої галузі.

Зміст навчально-пізнавальної діяльності кожного розділу/теми даної програми містить перелік історичних сюжетів і визначається:

- розвиваючим значенням історичного матеріалу для формування в учнів/учениць загальнолюдських цінностей;
- виховним потенціалом для ствердження української історичної пам'яті та виховання патріотизму;
- потенціалом відібраного історичного матеріалу для використання в практичному житті молоді (питання захисту прав людини; розуміння можливостей демократії; шляхи морального самовдосконалення та особистого успіху тощо);
 - ступенем впливу певних історичних подій і явищ на формування й розвиток сучасної цивілізації, досягнення якої має опанувати учень тощо.

Історичний матеріал інтегрований з питаннями всесвітньої історії, громадянської освіти.

Вчителі/вчительки мають можливість самостійно визначати назву теми, кількість і перелік питань до кожного уроку залежно від умов організації освітнього процесу, пізнавальних можливостей школярів/школярок, класу та індивідуального підходу вчителя/вчительки до викладання. До кожної теми вказано орієнтовані види навчальної діяльності з прикладами. Враховуючи принципи академічної свободи вчителя, вчитель/вчителька можуть визначати конкретні форми та методи роботи, види пізнавальних завдань, зберігаючи загальну спрямованість роботи відповідно до компетентнісного підходу.

Структура курсу

8 клас	
Розділ 1	Вступ. Українські землі у складі Речі Посполитої у XVI – першій половині XVII ст.
Розділ 2	Становлення козацтва (XVI – перша половина XVII ст.)
Розділ 3	Козацька революція середини XVII ст.
Розділ 4	Українська козацька держава наприкінці 50-х років XVII – на початку XVIII ст.
Розділ 5	Українські землі в 20–90-х роках XVIII ст.
	Узагальнення до курсу. Історія України в контексті епохи Ранняго Нового часу

Очікувані результати навчання	Зміст навчально - пізнавальної діяльності	Види навчальної діяльності
-------------------------------	--	----------------------------------

Розділ 1. Вступ.

Українські землі у складі Речі Посполитої у XVI – першій половині XVII ст. (8 год.)

Базові знання:

Учень/учениця

- знає хронологічні рамки Раннього Нового часу (Ранньомодерної доби), дату битви під Оршею, час укладення Люблінської унії, Берестейської церковної унії, створення Пересопницького Євангелія;
- знає факти діяльності Костянтина Івановича Острозького, Василя Костянтина Острозького, Іпатія Потія, Петра Могили, Галшки Гулевичівни;
- розуміє зміст термінів, понять і назв «полемічна література», «Литовські статuti», «фільварок», «оренда», «рента», «панщина», «унійна (греко-католицька) церква», «церковні братства», «слов'яно-греко-латинська школа», «колегія», «академія», «вертеп», «гравюра».

Уміння:

Учень/учениця

- упорядковує у визначений спосіб хронологічну інформацію про історичні події й процеси у межах розділу/курсу, синхронізує події на українських теренах з подіями у світі;
- визначає та співставляє статус українських земель у складі Великого князівства Литовського, Королівства Польського, Молдовського

Ранній Новий час в історії України. Українські землі як об'єкт претензій держав Європи й Азії в першій половині XVI ст.

Соціально-економічний розвиток українських земель. Люблінська унія 1569 р. та її вплив на українське суспільство.

Об'єднання більшості українських земель у складі Речі Посполитої. Українські землі в складі Молдовського князівства.

Соціально - економічне становище українських земель у XVI ст. Церковні та релігійні проблеми в Україні XVI ст. Берестейська церковна унія 1596 року та її наслідки.

Церковне життя в Україні першої половини XVII ст. Культурне життя на

Види

навчальної діяльності: репродуктивна, дослідницька, проєктна.

Приклади навчальної діяльності: робота з навчальним текстом, дидактичні ігри (кресворд, онлайн вправи), складання порівняльної таблиці, заповнення синхронізованої таблиці, словникова робота, розповідь на основі

	українських землях у XVI – першій половині XVII ст. Повсякденне життя і світогляд різних станів та етнічних спільнот українського суспільства.	історичної карти, робота з різними видами запитань,
--	--	---

князівства, Османської та Священної Римської імперій, Московської держави; ● характеризує вплив особливостей політичного та економічного устрою Речі Посполитої на статус українських земель, становище соціальних верств українського суспільства, розвиток господарства; ● визначає передумови, причини, розрізняє результати і наслідки, ставлення представників різних верств українського суспільства до подій: Люблінська унія, Берестейська церковна унія, виникнення православних братств; ● спираючись на логіку причинно-наслідкових і просторових зв'язків, прогнозує подальший перебіг подій, явищ, процесів та оцінює можливі зміни в житті українського народу, пов'язаних з подіями: видання Литовських статутів, заснування Острозької академії, укладення Люблінської і Берестейської уній, реформи Петра Могили; заснування Києво-Могилянської колегії; ● за допомогою історичної карти визначає і описує територіальний розподіл українських земель між державами, зміни в адміністративному устрої українських земель до і після Люблінської унії; ● співставляє становище православної та греко-католицької церков після Берестейської церковної унії; ● називає приклади впливу європейських релігійних та культурних процесів і явищ на релігійний і культурний розвиток українських теренів, зокрема католицизму й протестантизму; ● називає/описує найважливіші історико-культурні пам'ятки українського народу XVI – першій половині XVII ст.;		моделювання історичних процесів, підготовка і презентація творчих проєктів (віртуальних екскурсій, презентацій, інфографіки з використанням онлайн ресурсів, історичних портретів діячів/діячок, створення коміксів «Створення і діяльність православних братств» тощо), історична інсценізація «Люблінська унія», «Берестейська
---	--	---

використовує інформацію із суміжних галузей знань для характеристики минулих і сучасних суспільних подій, явищ, процесів.		унія», дискусія, дебати.
---	--	--------------------------

Ставлення: Учень/учениця - пояснює важливість заходів щодо збереження і популяризації пам'яток історії, культури та туристичних об'єктів і бере участь у таких заходах; - формулює і аргументовано висловлює, відстоює у дискусії власні погляди та переконання щодо історичних процесів і явищ, вчинків історичних діячів (у межах розділу); - оцінює якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку.		
Розділ 2. Становлення козацтва (XVI – перша половина XVII ст.)(6 год.)		
Базові знання: Учень/учениця знає час виникнення українського козацтва, заснування Запорозької Січі, формування реєстрового козацтва, час козацьких походів першої чверті XVII ст., час козацьких повстань під проводом Криштофа Косинського та Семерія Наливайка, козацько-селянських	Походження українського козацтва. Дмитро Вишневецький. Запорозька Січ — козацька республіка.	Види навчальної діяльності: репродуктивна, дослідницька, проєктна, творча. Приклади навчальної

повстань 20–30-х років XVII ст., час діяльності Дмитра Вишневецького, Петра Конашевича-Сагайдачного;		Соціальна організація, побут і	діяльності: складання за
розуміє зміст термінів, понять і назв «козак», «зимівник», «Запорозька Січ», «кіш», «кошовий отаман», «козацька рада», «козацькі клейноди», «реєстрове козацтво», «низове козацтво», «курінь», «покозачення», «Ординація Війська Запорозького реєстрового», «Золотий спокій».		військова майстерність українського козацтва. Реєстрове козацтво. Козацькі повстання кінця XVI ст. Походи козаків першої чверті XVII ст. Петро Конашевич-Сагайдачний.	джерелами історичної інформації таблиці «Повстання кінця XVI – першої третини XVII ст.», складання карти пам’яті «Виникнення та організація
Мініня: учень/ученця порядковує у визначений спосіб хронологічну інформацію про історичні події й процеси у межах розділу/курсу, синхронізує події на українських теренах з подіями у світі; визначає економічні, політичні, культурно-інтелектуальні чинники формування українського козацтва та перетворення його на окремий соціальний стан; пояснює гіпотези походження та джерела формування українського козацтва; становлює взаємозв’язки між подіями, явищами, процесами, вчинками людей, наводить приклади (на		Хотинська війна. Козацькі повстання 20–30-х років XVII ст. «Ординація Війська Запорозького».	українського козацтва», STEM-проект «Створення моделі Запорозької Січі», розповідь за картою про перебіг історичних подій, словникова робота, творчі проекти (написання міні статті до історичного блогу, історичний портрет ватажка козацьких повстань, П. Конашевича-Сагайдачного тощо), дискусія «Місце українського козацтва у

прикладі повстань кінця XVIст. та козацько-селянських повстань 20–30-х років XVII ст.); пов’язує історичні події, явища, процеси (в межах розділу) з географічним простором, позначає їх на карті та використовує карту для їх опису і пояснення історичних подій, процесів та явищ: козацьких походів, повстань, місця розташування Запорозьких Січей та ін.); пояснює залежність перебігу історичних подій, явищ і процесів від людських вчинків та панівних суспільних дій (на прикладі видатних діяльності Дмитра Вишневецького, Петра Конашевича-Сагайдачного, лідерів повстань кінця XVIст. та 20–30-х років XVIIст.); визначає передумови, розрізняє результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів (на прикладі колонізаційних та міграційних процесів, пов’язаних із заселенням Дикого поля, подій історії козацтва середини XVI – першої половини XVII ст.); визначає і описує особливості устрою Запорозької Січі, життя козацтва; порівнює особливості соціального становища козацтва з іншими верствами українського суспільства доби (за визначеними вчителем критеріями). Представлення: учень/учениця		внутрішній та зовнішній політиці Речі Посполитої».
--	--	---

формулює і аргументовано висловлює, відстоює у дискусії власні погляди та переконання щодо ролі українського козацтва в історії; отримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності; цінює якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку.		
---	--	--

Розділ 3. Козацька революція середини XVII ст. (5 год.)
--

Базові знання: Учень/учениця нає <i>хронологічні рамки</i> козацької революції середини XVII ст. і війни за суверенітет козацької держави, дати головних битв козацької революції, укладення Зборівського, Білоцерківського договорів, «Березневих статей», Кієвського перемир'я; час Молдовських походів, час діяльності Б. Хмельницького. розуміє <i>еволюцію</i> повстання Богдана Хмельницького: від боротьби за встанові права до війни за суверенну державу, та сутність козацької революції, що зумовила створення української козацької держави; розуміє <i>зміст</i> термінів, понять і назв «Генеральна рада», «гетьман», «генеральна старшина», «універсал», «полк», «сотня», різницю між поняттями «Військо Запорозьке/Гетьманщина» та «Військо Запорозьке Кієво-Запорозьке /Запорозька Січ».	Передумови козацької революції середини XVII ст. Богдан Хмельницький. Козацько-кримськи й союз. Події 1648–1649 рр. Зборівський договір. Події 1650–1651 рр. Битва під Берестечком і Білоцерківський договір. Іван Богун. Битва під Батогом. Молдовські походи. Жванецька битва.	Види навчальної діяльності: репродуктивна, дослідницька, творча, проєктна. Приклади навчальної діяльності: дослідницька робота з навчальним текстом та історичними джерелами, словникова робота, створення інформаційного проєкту
--	---	--

Уміння: Учень/учениця ● упорядковує у визначений спосіб хронологічну інформацію про історичні події й процеси у межах розділу/курсу, синхронізує події на українських теренах з подіями у світі; ● висловлює обґрунтовані судження щодо ролі особи в минулому (на прикладі Б. Хмельницького, І. Богуна); ● визначає передумови, причини, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів (на прикладі важливих подій козацької революції середини XVII ст.); ● описує перебіг козацької революції середини XVII ст. за картою, позначаючи місця ключових подій та територіальні зміни, пов'язані з укладенням політичних угод періоду війни; ● визначає чинники, що впливали на залученість до подій козацької революції середини XVII ст. представників різних груп населення, держав та історичних діячів; ● порівнює козацьку революцію середини XVII ст. з іншими подібними подіями історичного періоду у Європі (за визначеними вчителем критеріями); ● характеризує устрій козацької держави Війська Запорозького; ● спираючись на логіку причинно-наслідкових і просторових зв'язків, прогнозує подальший перебіг подій, явищ, процесів та оцінює можливі зміни на теренах України та в регіональній політиці внаслідок подій козацької революції середини XVII ст.; ● визначає місце держави Війська Запорозького в системі міжнародних відносин середини XVII ст.	Українська козацька держава – Військо Запорозьке. Зовнішня політика: у пошуку союзників. Українсько-московський договір 1654 р. Военно-політичні події 1654– 1655 рр. Віленське перемир'я. Українсько-шведсько-трансильванський союз.	(модель тематичного історичного блогу), розповідь за картою про перебіг історичних подій, робота з контурною картою, складання запитань до історичної інформації, підготовка і презентація творчих проєктів (історичний портрет діячів/діячок тощо), мініп'єса «Один день із життя Б.Хмельницького», історико-літературна розвідка «Козацька революція
---	--	---

		середини XVII ст. очима сучасників та нащадків», дебати щодо питань зовнішньої політики Б.Хмельницького.
--	--	--

Ставлення:

Учень/учениця

- формулює і аргументовано висловлює, відстоює у дискусії власні погляди та переконання щодо різних аспектів історії козацької революції середини XVII ст.;
- висловлює обґрунтовані судження щодо ролі історичних діячів(наприклад, Б. Хмельницького)у перебігу подій на теренах України;
- оцінює якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку.

**Розділ 4. Українська козацька держава
наприкінці 50-х років XVII – на початку XVIII ст. (9 год.)**

Базові знання: Учень/учениця	Іван Виговський. Гадяцька угода.	Види навчальної діяльності:
- знає дати Конотопської битви, Чигиринських походів, укладення Гадяцької угоди, Андрусівського перемир'я, Бахчисарайський договору, «Вічного миру», створення Конституції Пилипа Орлика; - знає факти діяльності Івана Виговського, Юрія Хмельницького, Павла Тетері, Івана Брюховецького, Петра Дорошенка, Дем'яна Многогрішного, Івана Самойловича, Івана Сірка, Марії Магдалини Мазепи, Івана Мазепи, Пилипа Орлика; - розуміє зміст термінів, понять і назв «Руїна», «Чорна рада», «козацьке бароко», «Слобідська Україна», «займанщина», «конституція».	Україно-московська війна. Конотопська битва. Початок Руїни. Юрій Хмельницький. Розкол Гетьманської держави. Павло Тетеря та Іван Брюховецький. Андрусівське перемир'я. Петро Дорошенко. Спроби об'єднання Лівобережної та Правобережної	репродуктивна, дослідницька, творча, проєктна. Приклади навчальної діяльності: складання за навчальним текстом та історичними джерелами карти пам'яті «Доба Руїни», робота з хронологічною/синхронізованою таблицею,
Уміння: Учень/учениця - упорядковує у визначений спосіб хронологічну інформацію про історичні події й процеси у межах розділу/курсу, синхронізує події на українських теренах з подіями у світі; - встановлює взаємозв'язки між подіями, явищами, процесами, вчинками історичних діячів/діячок в умовах українсько-московської війни 1658–1659 рр., Руїни, Північної війни;	Гетьманщини. Дем'ян Многогрішний. Іван Самойлович. Чигиринські походи.	робота (позначення об'єктів, «читання» за допомогою легенди) з історичними/контурними картами, словникова робота, робота з питаннями до навчального матеріалу

● визначає передумови, причини, розрізняє результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів на українських землях у другій половині XVII – на початку XVIII ст.; ● описує за картою розвиток історичних подій на українських теренах, показує адміністративно-територіальні зміни, пов'язані з укладенням політичних угод, міграційними процесами; ● висловлює судження щодо ролі запорозького козацтва у військово-політичних подіях українсько-московської війни 1658–1659 рр., Руїни, виступу І. Мазепи; ● порівнює становище слобідських козацьких полків, запорозького козацтва; ● пояснює роль сусідніх держав у військово-політичних подіях на українських теренах у другій половині XVII – на початку XVIII ст.; ● визначає особливості політичного устрою Української козацької держави, зміни в соціальній структурі суспільства, особливості економічного розвитку у другій половині XVII – на початку XVIII ст.; ● висловлює обґрунтовані судження щодо ролі в історії (на прикладі Івана Виговського, Петра Дорошенка, Івана Сірка, Івана Мазепи, Пилипа Орлика, Марії Магдалини Мазепи);	Бахчисарайський мир. «Вічний мир». Правобережне козацтво в останній чверті XVII ст. Заселення і розвиток Слобідської України. Слобідські козацькі полки. Запорозьке козацтво. Іван Сірко. Гетьманщина в часи Івана Мазепи. Пилип Орлик і його Конституція. Ліквідація козацтва на Правобережній Україні. Культурне та церковне життя.	теми, дослідницькі мініпроекти «Іван Сірко: міфи та історична правда», «Чи був П. Дорошенко сонцем Руїни», «Конституція Пилипа Орлика – спроба досягти суспільної згоди», «Видатні жінки козацької епохи», творчий проєкт (історичний комікс або розробка дизайну пам'ятних марок/монет «Гетьмани і козацькі лідери другої половини XVII ст.»), дискусія «Добра Руїни: історичні уроки».
---	--	---

● визначає особливості Конституції Пилипа Орлика як правової пам'ятки; ● називає витоки та характерні риси розвитку української культури, пам'ятки мистецтва українського бароко; розкриває роль меценатства представників старшинських родин у розвитку української культури. Ставлення: Учень/учениця ● формулює і аргументовано висловлює, відстоює у дискусії власні погляди та переконання щодо впливу ключових політичних подій історичного періоду на становище та подальший розвиток українського суспільства; ● оцінює якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку.		
Розділ 5. Українські землі в 20–90-х роках XVIII ст.(9 год.)		
Базові знання: Учень/учениця ● знає дати заснування Нової Січі, ліквідації Запорозької Січі, гетьманства, Коліївщини, поділів Речі Посполитої, час поширення гайдамацького руху, руху опришків, підкорення Кримського ханства Російською імперією;	Імперський наступ на автономію Гетьманщини. Павло Полуботок. Відродження гетьманства. Данило Апостол.	Види навчальної діяльності: репродуктивна, дослідницька, творча, проєктна. Приклади навчальної діяльності: робота з

• знає факти діяльності Івана Скоропадського, Павла Полуботка, Данила Апостола, Петра Калнишевського, Кирила Розумовського; • розуміє зміст термінів, понять і назв «гайдамаки», «опришки», «Нова Січ», «Коліївщина», «поділи Речі Посполитої», «козацькі літописи». Уміння: Учень/учениця • упорядковує у визначений спосіб хронологічну інформацію про історичні події й процеси у межах розділу/курсу, синхронізує події на українських теренах з подіями у світі; • називає етапи та ознаки наступу Російської імперії на права Гетьманщини; підкорення Кримського ханства Російською імперією; • пояснює причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів на українських теренах у 20-90-х рр. XVIII ст. (у межах розділу); • зіставляє наміри та результати діяльності історичних діячів та суспільних груп, висловлює обґрунтовані судження щодо ролі особи в минулому (наприкладі козацьких гетьманів, учасників гайдамацького руху, руху опришків); • визначає чинники поступового згасання козацької державності; • визначає характер політики урядів сусідніх держав щодо українських земель;	Правління гетьманського уряду. Нова Січ. Кирило Розумовський. Ліквідація гетьманства і козацького устрою в Україні. Українське козацтво після знищення Запорозької Січі. Підкорення Кримського ханства та його ліквідація. Правобережна Україна. Гайдамаки. Коліївщина. Землі Західної України в 20– 90-х рр. XVIII ст.	навчальним текстом та історичними джерелами, складання хронологічної/синхронізованої таблиці, робота (позначення об’єктів, «читання» за допомогою легенди) з історичними/контурними картами, словникова робота, робота з питаннями до навчальної історичної інформації, аналіз за визначеним вчителем алгоритмом історичних документів, групові дослідницькі проекти «Хроніка імперського наступу Російської імперії на українських землях», «Гайдамаки очима сучасників», «Крим
---	--	--

- спираючись на логіку причинно-наслідкових і просторових зв'язків, прогнозує подальший перебіг подій, явищ, процесів та оцінює можливі зміни в становищі населення українських земель (на прикладі наступу Російської імперії та Речі Посполитої на політичні, економічні та культурні права українців, ліквідації Запорозької Січі та гетьманства, поділів Речі Посполитої) показує на карті історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів (території утворень, що зберігали ознаки української державності (Гетьманщина, Нова Січ, Слобідська Україна), українські землі, що потрапили до складу Російської імперії та Австрійської монархії внаслідок російської-турецьких воєн, поділів Речі Посполитої, ліквідації Кримського ханства; райони розгортання гайдамацького та опришківського руху);
- називає ознаки колонізаторської політики Російської імперії щодо українських земель;
- характеризує чинники, що впливали на соціально-економічний та культурний розвиток українських земель у 20–90-х роках XVIII ст.;
 - називає та розпізнає визначні пам'ятки української культури XVIII ст.

Ставлення:

Учень/учениця

- формулює і аргументовано висловлює, відстоює у дискусії власні погляди та переконання щодо різних аспектів історії українських земель у 20–90-х рр. XVIII ст.;

Політична активність української аристократії. Рух опришків. Поділи Речі Посполитої. Імперська політика уніфікації на теренах Правобережної України та західноукраїнських земель. Розвиток української культури в 20–90-х рр. XVIII ст.

після Кримського ханства», «Статус українців під владою Речі Посполитої та Російської імперії у 2090-х рр. XVIII ст.», «Козацтво після зруйнування Запорозької Січі», творчі проєкти (онлайн-екскурсії, есе, тематичний комікс тощо), дискусія.

оцінює якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку.		

Узагальнення до курсу. Історія України в контексті епохи Ранняго Нового часу (2 год.)		
---	--	--

Уміння:		
-----------------------	--	--

Учень/учениця		
----------------------	--	--

демонструє знання перебігу подій, явищ, процесів на теренах України в межах історичної епохи; співставляє особливості розвитку українських земель із загальноєвропейським історичним процесом Ранняго Нового часу; описує зміни в політичному, соціально-економічному, духовному та культурному розвитку українських земель протягом другої половини XVI–XVIII ст.; називає чинники цих змін; локалізує ключові історичні події періоду в географічному просторі; спираючись на логіку причинно-наслідкових і просторових зв'язків, прогнозує подальший перебіг подій, явищ, процесів та оцінює можливі зміни в розвитку суспільства в наступний історичний період; називає/описує найважливіші історико-культурні пам'ятки та культурні центри українського народу козацької доби;		

Ставлення:		
--------------------------	--	--

Учень/учениця		
----------------------	--	--

Здобутки		
-----------------	--	--

українського суспільства.		
----------------------------------	--	--

Особливості		
--------------------	--	--

суспільного життя		
--------------------------	--	--

України XVI–		
---------------------	--	--

XVIII ст. Внесок		
-------------------------	--	--

України у		
------------------	--	--

формування		
-------------------	--	--

європейської		
---------------------	--	--

цивілізації.		
---------------------	--	--

Види навчальної діяльності:		
---	--	--

репродуктивна, дослідницька, творча.		
--	--	--

Приклади навчальної діяльності:		
---	--	--

узагальнююча вікторина, складання узагальнюючих карт пам'яті, інфографік, дискусія «Козацька доба: здобутки, спадщина уроки для нащадків», підсумкове есе.		
---	--	--

• аргументовано висловлює власні судження стосовно важливості духовних і матеріальних здобутків українського суспільства та сусідніх народів за періоду Раннього Нового часу для подальшого суспільного розвитку; • обґрунтовує важливість заходів щодо збереження і популяризації пам'яток історії, культури та туристичних об'єктів; • дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності.		
---	--	--

Прикінцева частина

Для реалізації завдань громадянської та історичної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти різними авторськими колективами створено модельні навчальні програми, яким надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

Модельні навчальні програми слугують основою для розроблення навчальних програм, навчальної та навчально-методичної літератури для 8 класів і вможливають реалізацію закладами освіти академічної свободи.

Загалом зміст модельних навчальних програм спрямовано на досягнення загальної мети громадянської та історичної освітньої галузі: розвиток особистості учня через осмислення минулого, сучасного та зв'язків між ними, взаємодії між глобальними, загальноукраїнськими і локальними процесами; формування ідентичності громадянина України, його активної громадянської позиції на засадах демократії, патріотизму, поваги до прав і свобод людини, визнання цінності верховенства права та нетерпимості до корупції. Компетентнісний потенціал галузі та базові знання, що є основою всіх модельних програм, уміщено в додатку 17 Державного стандарту базової середньої освіти. Модельні навчальні програми не містять чіткого розподілу навчальних годин за розділами, тому в межах загальної річної кількості годин учитель/вчителька самостійно визначають в тематично-календарному плануванні та/або в навчальній програмі, укладеній на основі обраної модельної навчальної програми час, необхідний для роботи над кожним розділом програми, орієнтуючись на визначені програмою очікувані результати навчання.

Розробляючи календарно-тематичне планування та/або навчальну програму, вчителі самостійно можуть змінювати порядок вивчення розділів, тем, окремих питань у межах теми, визначати періодичність та чергування видів діяльності, закладати види і форми контролю й оцінювання результатів навчання відповідно до груп результатів, указаних у Державному стандарті базової середньої освіти та модельних навчальних програмах. Укладені вчителями навчальні програми затверджує педагогічна рада закладу загальної середньої освіти. Календарно-тематичне планування має передбачати не лише уроки опанування змісту, а й уроки формування наскрізних умінь та ключових компетентностей учнів / учениць, можливості для впровадження діяльнісного підходу до навчання, час для повторення, узагальнення, впровадження різних форм оцінювання.

Оцінювання навчальних результатів учнів та учениць із курсу «Історія України». Оцінювання — це процес установлення рівня навчальних досягнень учнів та учениць в опануванні змісту предмета, умінь і навичок відповідно до вимог навчальних програм. У вивченні курсу оцінювання перш за все спрямоване не на перевірку рівня засвоєння матеріалу, а на вимірювання динаміки змін під час його опанування. Оцінювання спирається на очікувані результати, що закладені в програмі, відповідно до наскрізних умінь і ключових та предметних компетентностей.

У процесі опанування курсу використовуються поточне (формувальне) та підсумкове оцінювання.

Поточне (формувальне) оцінювання — система оцінювання, яке має на меті формування (або форматування) навчального процесу таким чином, щоб ураховувалися навчальні потреби кожного учня/учениці для більш ефективного опанування необхідних знань, умінь і навичок для подальшого їх застосування. Поточне (формувальне) оцінювання має певні складові: вироблення зрозумілих учням та ученицям цілей на певний період навчання; налагодження з учнями та ученицями конструктивного взаємозв'язку щодо досягнень визначених навчальних цілей; постійне коригування вчителем/вчителькою навчального процесу відповідно до результатів учнів та учениць.

Підсумкове оцінювання (оцінювання результатів навчання) — комплексне оцінювання результатів кожного учня/учениці за кількома параметрами з метою оцінити рівень засвоєння навчального матеріалу, набуття вмінь, ключових і предметних компетентностей та виставлення відповідних балів.

Рекомендуємо використовувати підсумкове оцінювання після завершення вивчення розділу, наприкінці семестру та навчального року. Під час підсумкового оцінювання можна використовувати різні форми, починаючи від самооцінювання або взаємооцінювання до багатобальної складної системи. Також доречно проводити оцінювання з використанням інтерактивних форм — дискусій, конференцій тощо. Форми та види оцінювання, критерії мають бути відкритими й зрозумілими для учнів та учениць. Оцінювання має бути етапом, спрямованим на розвиток, а не тільки на контроль.

Завдання для оцінювання добираються так, щоб можна було отримати об'єктивну інформацію про рівень досягнень учнями обов'язкових результатів навчання певної групи результатів (далі – ГР) освітньої галузі:

Орієнтується в історичному часі та просторі, виявляє взаємозв'язки подій і явищ (ГР1);

Працює з інформацією історичного та суспільствознавчого змісту (ГР2);

Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію (ГР3).

У Свідоцтві досягнень виставляють семестрові оцінки за групами результатів. На підставі оцінок за групами результатів виставляють загальну оцінку за семестр. Семестрова оцінка може бути скоригованою. Оцінку за рік виставляють на підставі семестрових оцінок.

Рекомендовані джерела:

1. Постанова про затвердження Державного стандарту базової середньої освіти.
2. Державний стандарт базової середньої освіти (постанова КМУ від 30.09.2020 № 898, зі змінами від 30.08.2022 № 972);
3. Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти (постанова КМУ від 23.11.2011 № 1392).
4. Модельна навчальна програма «Історія України. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Бурлака О. В., Желіба О. В., Павловська-Кравчук В. А., Худобець О. А., Черкас Б. В., Щупак І. Я.) *«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»* (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 серпня 2023 року № 1001)
5. Підручник « Історія України» 8 клас (авт. Щупак І. Я., Черкас Б. В., Бурлака О. В., Власова Н. С., Галушко К. Ю., Кронгауз В. О., Піскарьова І. О., Секиринський Д. О.)
6. Наказ МОН від 09.08.2024 № 1120 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти»
7. Наказ МОН від 02.08.2024 № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання (5-9 класи НУШ)

